

Hvad have vi som Christne at gjøre i disse Farens Dage?

Taler

Jens Skancke Garmann

Dato

26 juni 1814

Sted

Vor Frelzers Kirke, Christiania

Omstendigheter

Aftensang

1 Bøn.

Tak være Dig, o Gud! for det livsalige Ord, som Du i Dag og alle Dage lader os høre! Det bevarer os ydmyge i Medgang, rolige og tilfredse i Modgang; det
5 bringer os til værdigen at nyde Livets Goder og Glæder, og giver os Mod og Kraft paa Nødens Dag! Ogsaa i disse Nødens og Farens Dage erfare vi dets guddommelige velgjørende Indflydelse paa vort Sind og Hjerte, naar vi kun selv deraf ville øse Trøst og Haab! Maatte derfor deres Tal være stort, som troe paa Dig og holde dit Ord høit og i Ære! Maatte vi Alle forlyste os ved at paakalde
10 Dig, da skal ingen blant os forsage Modet, ingen blant os svige Ære, Konge og Fødeland! Det skee for Jesu Skyld! Amen.

15 Apostlen Peder søger ogsaa i denne vor Dags Epistel at opmuntre, trøste og berolige sin Tids Christne under de svære Lidelser og Forfølgelser, som de maatte udstaae af Christendommens Fiender, hvilke baade paa aabenbar og hemmelig Maade, baade med Magtens og Ondskabens Vaaben søgte at udrydde dem af Jorden; nærmest til disse Christne skrev vistnok Apostlen, men
20 opbyggeligt og anvendeligt for alle Tiders Christne under Trængsel og Modgang er dog det, hvad han foredrager; hvorfor det ogsaa kan være os til Trøst og Opmuntring i disse Nødens og Farens Dage.

Der er ingen blant os saa lidet oplyst om Tingens Gang, saa aldeles uafhængig af
25 Tidernes Medfør, end mindre saa følelsesløs for det Almindelige og saa ligegyldig mod sine Medborgere, at han jo af ganske Hjerte indrømmet: Tiderne

ere farefulde.

Ei er her Stedet at udviske Grundene til vor Nød, eller nøiere at betragte vort
30 Lands farefulde Stilling. Det være os nok at lægge Mærke til, at ogsaa vore
Modstandere gaae omkring som brølende Løver og søge hvem de kunne
opsluge; at de true med at herje vore lykkelige Dale, at udbrede Ildsluer, Død og
Skræk i Stæderne, og ved Hunger og Sværd at tvinge os til at underkaste os et
35 vanærende Aag, istedetfor at see os som frie, glade og lykkelige Borgere under
vor elskte, vise og gode Fyrstes Regjering, og vort Lands fornuftig indrettede
Forfatning.

Det være os nok at lægge Mærke til, at der ogsaa blant vort Lands egne Børn
gives de, der forsage Modet, og, om ikke af Ondskab og Forræderie, saa dog af
40 Mistillid til Forsynet, af Letsind og Skrøbelighed af Mangel paa Sands, for det
Bedre og Høiere, bukke under for Sorgen, og lade sig henrive af Frygtens mørke
Forestillinger til uvise, uædle, ubetænksomme Ord og Gjerninger, hvorved de,
som den Ondes Redskaber, saa let kunne udstrøe en ond Sæd i Manges Hjerter,
og derved berede vore Modstandere en Ager inden Landets Enemærker, hvor
45 Klinten voxer op og qvæler Hveden.

Vistnok er disses Tal endnu ringe, og Gud den algode har hidtil berøvet den
onde Sæd al Kraft til at spire og trives; han har meget mere ved sin hellige Aand
ladet Mod, Enighed, Tillid og Haab saaledes fæste Rod i Alles Hjerter, at saavel
50 Oldingen paa Gravens Bred som Barnet i Uskylds Vaar, saavel den Gamle som
Unge, saavel Mand som Kvinde føle sig alle ligesom grebne af Guds vældige
Haand til at gaae i Kamp for Frihed, Arne og Hjem, for Konge og Land.

Endnu lurder vel kun vor Fiende; han gaaer kun omkring for deals selv, deals ved
55 Andre at vinde Tilhængere; endnu har han ikke viist sig for os i aaben Mark, --
maaskee for at friste os til Frafald fra vor gode og retfærdige Sag ved farligere
Midler; ei kjende vi hans Styrke, hans Rænker og de Redsler han berede os; ere vi
end fulde af Mod, Tillid og Haab, beredte til enten feire eller døe, saa foragte vi
dog ikke Faren, vi spotte ikke vor Fiende. -- Men gjerne kan derfor ogsaa vort
60 Mod svækkes, vor Tillid til Gud rokket, vort Haab formindskes, vor Enighed
forstyrres.

Vi hellige til den Ende disse Øieblikke til at befæste og omhegne vort Mod og
Haab, vor Enighed og Tillid til Gud ved at høre Apostlens Ord:

Hvad vi som Christne have at gjøre i
disse Farens Dage:

70 Vi skulle nemlig kaste vor Sorg paa
Herren, som faderlig sørger for os.

Være ædruelige og aarvaagne over
os selv.

75 Saa meget mere befæste vort Haab
om et bedre Liv i Fredens rettere Hjem.

Vor christelige Pligt i disse Farens Dage er, efter Petri Opfordring i Dagens Text,
80 at kaste vor Sorg paa Herren, thi han sørger faderligen for os; Gud sørger for os!
Hvilken frydefuld, trøstende Sandhed! Vi behøve kun at betragte Verden og alt
hvad der skeer i den; vi vende kun vort Øie til Naturen og dens Indretning; vi
see kun hen til Menneskeslægtens Historie i den hellige Skrift og Tidens
Aarbøger; ja, vi raadspørge kun vor egen Erfaring og prøvede Skjæbne, og Alt
85 vidner for denne Sandhed.

Gud er det, som skabte og ordnede Alt, og anviste de talløse Verdener deres
Bane, Love og Kræfter, som gjør at Alting vedbliver, som bestyrer alle Verdens
Begivenheder og Forandringer -- uden hvis Villie end ikke en Spurv falder til
90 Jorden; hans Forsyn giver Solen sit Lys og sin Varme, Regnen og Luften sin
qvægende og oplivende Kraft; han giver Agrene deres Grøde og pryder vore
Enge og Dale med Urter og Græs; han giver alle Skabninge Spise i betimelig Tid,
og saa mange fuldkomne Gaver til at fremme deres Held og Glæde; han er det,
hvis Faderhaand ledede Menneskeslægten i dens Barndoms Alder; hvis Øie
95 hvilede over den i dens modnere Aar, saa at den stedse mere udviklede sin i den
forborgne indvortes herlige Kraft; hvis vise Forsorg aldrig lod den saa dybt
synke, naar den stundom snublede og faldt, at den jo atter skulde reise sig og
vedblive at vandre den Vei, han fra Evighed at havde afstukket før den til sit
Rige; som af Faderkjærlighed endog lod sin Enbaarne i Tidens Fylde fødes af en
100 Qvinde, for at gjøre Syndere salige ved at være deres Lærer, Veiledere Forsoner
og Forgjænger til det store Maal i Guds Rige, hvor han som Mægler mellem
Gud og Menneskene skulde aabne dem Adgang til Faderens Throne.

105 Han den mægtige, den algode og alvidende, hvis Tanker ikke ere Menneskenes
Tanker, hvis Veie ikke er Menneskenes Veie, er det, som gennem Tidens
Aarhundreder har ladet Stater opstaae og forsvinde, Slægter fødes og forgaae,
Fyrster ophøies og fornedres, Kunster opblomstre og henvisne, som har ladet
Lys afvexle med Mørke, Fred med Krig, Lykke med Ulykke, eftersom hans vise
110 Styrelse fandt det tjenligt for Menneskenes Opdragelse, og disse teede sig mere
eller mindre lydige mod Alherrens Bud til deres Lyksalighed. Han, vor ypperste
Velgjører, i hvilken vi alle ere, leve og røre os, af hvem, ved hvem, og til hvis Ære
Alting ere, er det, som ogsaa har sørget for enhver af os indtil denne Dag; som
styrede vor Fod i den svage Alder, da vi værgeløse, uvidende og uforsigtige saa let
115 havde været Dødens Bytte; som frelste os fra Farer, Fristelser og de mange
Snarer, hvorudi vi kunde været hildøde i Ungdommens flygtige Alder; som gav
os Forstand, Kraft, Savnelyst og en redelig Villie i Mandommens Aar; som
omskiftede saa mangen Sorg til Glæde for os, beredede os saa ofte Held, hvor vi
ventede Vanheld, og ligesom ved Under ofte rev os ud af Ondskabs, Farens og
120 Dødens Svælg!

Visselig Gud sørger for Himlens Fugle, hvilke uden at faae, høste og sanke i
Lade, dog finde Næring; han som klæder Græsset paa Marken, der i Dag staaer
og i Morgen kastes i Ovnen, skulde han ikke meget mere sørge for os, der uden
125 Hovmod tør side: vi ere bedre end Himlens Fugle, end Markens Græs!

Denne Sandhed befæste og omhegne derfor vort Mod i disse Farens Dage, og
der saa meget mere, som vi i de sidst henrundne Aar have modtaget saa mange
Prøver paa, at er Herrens Raad end ofte underligt for vort indskrænkede Øie,
130 saa udfører han dog Alting herligt!

Saa ofte troede vi os, liig Jesu Disciple paa Havet, kunsom en Vold for Tidens
rullende Vover, og frygtede hver kommende Dag som den, paa hvilken vi skulde
synke og forgaae; Fiender omringede os, alle Midler til Redning røvedes os, i det
135 de tilranede sig vor Føde og Underholdning; Forstyrrelsens og Ødeleggelses
rivende Storm i Udlandet naaede omsider ogsaa det Land, fra hvilket vi hidindtil
pleiede at hente Raad, Befalinger, Vaaben, Føde og Klæde, og alt det
Nødvendige til vort Samfunds Opretholdelse; vi løsreves fra dette paa voldsom
Maade -- og dog ere vi! ja vi have det endog bedre end hiint, i det vi modtage
140 gode Raad, høre vise Bud, have tilstrækkelig Føde og Klæde, Vaaben og alle
Fornødenheder til vort Lands selvstændige Tilværelse, medens hiint synes
ligesom skilt ved Alt -- og ved hvem ere vi? ved hvem have vi dette? ingenlunde

ved egen Kraft og Viisdom; -- ei formaae vi at gjøre Under! nei, Herrens Arm,
145 som reddede Disciplenes Skib fra at synke, var det, der frelste vor Stat fra
Undergang i denne rædselsfulle Storm; vistnok er den endnu ikke forbi, men vi
tør kaste vor Sorg paa Herren; han som hidtil underligen hjalp, vil sikkerlig
frelse os, at vi ikke herefter skulle synke og forgaae; han kan, han vil, ifald det er
efter hans Raadslutning, hvilket er vort faste Haab, byde Stormen at lægge sig,
150 og til sin Tid føre os ind i forønskte trygge og fredelige Havn.

Vi bør derfor ydmyge os under Guds vældige Haand; han kan, han vil ophøie os
til sin Tid; han kan, han vil skjenke os rolige, glade og lykkelige Dage.

155 Det andet, hvad Gud ved Apostlen i Dag opfordrer os til at gjøre i disse Farens
Dage er, at være ædruelige og aarvagne over os selv, fordi vore Modstandere,
som den Ondes Redskaber, gaae omkring og søge hvem de kunne opsluge; hvad
Apostlen ansaae nødvendigt for de første Christne under Forfølgelser, gjelder
ogsaa de Christne i hvilkensomhelst Nødens Tid, og saa meget mere os, som
160 vort Land knap har været stedet i en større Fare end nu, da Jordens første
Mægtige synes at ville forene sig til vor Undergang, og de Vaaben, hvormed vore
Fiender have angrebet os, ere saadanne, som kun Mørkhedens Fyrste selv kunne
give dem i Hænde.

165 Er den Sag vigtig og hellig, for hvilken vi kjempe; gjelder den vor Ære, Velfærd,
Liv og Samvittigheds-Frihed; er det for et svælgende Dyb at Elendighed vi
stræbe at værge os, o! saa lade vi intet smigrende Ord, ingen Frygt saaledes
udmatte os, at vi skulde, som Jesu Disciple i Gethsemane, findes sovende, naar
det gjelder i Kampens Time.

170 Vi vaage derfor over Tanker, Velgjærninger, Ønsker og Handler, at det ikke
skal hedde om os, som Propheten Esaias sagde om Zions Stad, da den hengaves i
Hedningernes Hænder: Herren haver udøst over Eder en dyb Søvnns Aand og
tillukt Eders Øine, han haver skjult sine Øverster og Lærere for Eders Øine.
175 Aldrig være vi letsindige i vor Tale og Adfærd, som om det helligste var os ringe,
det vigtigste for Samfundet os ligegyldigt, vor egen øieblikkelige Fordeel og
Glæde os mere magtpaaliggende, end de nærværende og de kommende Slægters
rimelige og evige Vel, som om Sandhed, Pligt, Fødeland, Ære, Almeenvel kun
vare smukke men tomme og betydningsløse Ord; vi veie og prøve stedse hvert
180 vort Ord; vi overlægge hver vor Gjærning og betænke dens Ende; vi skatte hvert
vort Ønske og Haab efter dets indvortes Værd eller Uværd; stedse bevare vi en

alvorlig, sat Sindstemning; vi vaage, som Paulus opfordrer de Christne i Corinth, staae faste i Troen, være mandige og stærke.

185

Vi lade dernæst aldrig Følelsen og Vægten af vore Lidelser og Byrder gjøre os forsagte og uvirksomme; saa Mangen lod Modet synke, naar Lidelsen og Byrden overvældede ham; hvad hjælper mig mit Arbeide? jeg er dog forloren! saa taler han modløs, lader hvert Middel til Frelse unyttet, og synker saaledes dybere og dybere, indtil han aldeles opsluges og Alt virkelig er forlorent!

190

Saaledes gaaer det den Stat, der veier sin Modstand ikkun efter Folkemængde og ikke efter Kraft og Midler, der ei sætter sin Lid til Gud; saaledes gaaer det hvert Menneske, der holder Kjød for sin Arm og forlader Herren, der bygger al sin Lyksalighed paa de jordiske Ting, og sætter sin Ære i Skjændsel; paa Sand bygger han sit Huus, derfor styrter det sammen, naar Stormvinde og Havets Bølger anfalde det; og hvad Under, at Enden er Modløshed og Fortvilelse!

195

Ere vi derimod ædruelige eller maadelige i Erhvervelsen og Nydelsen af de jordiske Goder og Glæder; ere vi aarvaagne over os selv, saa at vi baade kjende og agte vor høiere og bedre indvortes Kraft; bygge vi vort Haab paa Gud, som paa en Klippe, og kjøbe med Iver den beleilige Tid, saa ere vi ogsaa nidkjære i det Søde, og vorde aldrig trætte, saa anvende vi med urokkelig Taalmod og Standhaftighed alle ærlige, tilladelige og lovlige Midler, der staae til vor Tjeneste, for om ikke at forebygge og ganske hæve de Onder, som vi lide eller see imøde, saa dog indskrænke og formindske dem; ja, hvor stort end Fiendernes al vil blive, hvor frygtelig en Nød end truer os, hvor ulige en Kamp vi end have at bestaae, saa gjøre vi dog vor Pligt. Saaledes være vi sindede, og ere da vort Fald besluttet i Herrens Raad, saa falde vi for Herrens vældige Haand, med den rolige Bevidsthed, at vi gjorde hvad vi kunde, at Samtid vil hædre, Efterslægten velsigne vort Minde.

205

210

Endelig m. T. hvad kan bedre befæste vort Mod, styrke vor Kraft, bevare vor Samdrægtigheds Aand, vor Tillid til Gud, end hine trøstefulde Ord i Dagens Epistel: Al Naadens Gud, som har kaldet Eder til sin evige Herlighed i Christo Jesu, skal fuldkommeligen berede, styrke, bekræfte og grundfæste Eder, som lide kun en liden Tid! Som vi synge:

215

Ei nogen jordisk Nød og Jammer
I Mishaab mig skal styrte ned;

220

Jeg veed at alt hvad her mig rammer,
Vil lede mig til Salighed;
Og hvad er det jeg lider her,
225 Naar Gud mig vil belønne der!

Saa tænke, saa tale Enhver iblant os! her have vi ingen blivende Stad, vi tragte
Alle efter det Tilkommende; lide vi, o! saa er det dog kun en kort Tid; thi hvad
er endog det længste Liv mod Evigheden! kun et Øieblik, en kort Morgendrøm;
230

Alt spirer, modnes og forgaaer;
Syv Gange ti er Støvets Aar,
Og sjelden, sjelden flere.

235 Gud har kaldet enhver af os til Arvedeel i Lyset, til Borgerskab i Jesu herlige
Rige; ved Lidelsen vil han, efter sit hellige Ord, prøve og berede os til Nydelsen
af hine evige, herlige Glæder; -- saaledes luttres Guldets Ild, og er Solens Skin
os tilfold kjær efter den mørke stormfulde Dag.

240 Visselig, Gud den sanddrue og algode vil ingenlunde forlade os; før skal
Bjergene vige og Høiene falde hen, førend hans Maade skal vige fra os; kjæmpe
vi modigen og lide hvert Onde med Standhaftighed, skal han i Kampen staae
ved vor Side, styrke vort Mod, give os Kraft, og efter faa hede Dage enten række
os Seierpalmen eller overføre os til hiint bedre Land, hvor vore Gjerninger skal
245 følge os og Retfærds Kronen overdrages os til Løn for den ustandne Møie, for
den redeligen og standhaftigen opfyldte Pligt.

Da denne Tids Pine derfor er saa kort og intet at ligne mod den Herlighed, som
skal aabenbares paa os, naar vi leve, virke og døe i Herren som hans Eiendoms
250 Folk, skulde vi da vel nogensinde bringes til at tvivle, frygte eller undfalde vor
gode og retfærdige Sag! skulde da vort Mod nogensinde svækkes, vor
Samdrægtighed forstyrres, vort Haab og Tillid til Gud formindskes, hvormange
Redsler end omgive og forestaae os!

255 Vel veed vi, at vor Kraft er liden, vor Forstand indskrænket, men det veed vi jo
ogsaa, at er Gud med os, høre vi Herren til, saa fuldkommes hans Kraft i vor
Skrøbelighed, saa ere vi mægtige ved hans Haand, saa kan Intet være imod os,
men Alting maae tjene os til Bedste; det veed vi jo ogsaa, at har han kaldet os til
evig Herlighed i Christo Jesu, saa ordner han vore Dages Tal og bestemmer vor

Skjebne, saa omgiver han os allevegne, og da behøve vi ikke at frygte; thi selv i Dødens Skyggers Dale vil han være vor Kjep og vor Stav.

265 Held os! vor Sag er da Guds Sag! har han besluttet vor Frelse, saa kan intet i Verden forhindre den.

Ja! Skulde end Undergang være os bestemt i Herrens Raad, saa kunne vi dog prise hans hellige Villie og rolige ydmyge os under hans vældige Haand, i det vi have den Forjættelse, at han i sit Herlighedens Rige vil skjenke os den Fred, det
270 Held, den Glæde og Salighed, for hvis Besiddelse vi omsonst kjæmpede hernede.

Maaskee vor Aften stunder til,
Ja kald os, Fader! naar Du vil,
275 Og vi skal ei forsage!
Kun at vi her har levet saa,
At vi vort Væsens Maal kan naae,
Og værd de Godes Klage
Kan ende vore Dage.

280

Kilde

Hvad have vi som Christne at gjøre i disse Farens Dage? Trykt hos K. J. Berg. Christiania 1814.

285

Emner

1814, Preken

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/hvad-have-vi-som-christne-at-gjore-i-disse-farens-dage>

290

295